

HET 25e HEEMKUNDIG WERKKAMP VAN BRABANTS HEEM VAN 1 - 4 AUG. 1973 TE GEMERT.

"Het 25e Werkkamp van Brabants Heem in Gemert in 1973 georganiseerd door de Heemkundekring "De Kommanderij Gemert" is een van de beste Werkkampen geweest uit de serie van de vijf en twintig, die in de loop der jaren gehouden zijn". Aldus de heer H. Mandos, de voorzitter van Brabants Heem, bij de koffietafel in de tuin van het kasteel te Gemert, die het slot vormde van het 25e Werkkamp.

In de loop van de woensdagnamiddag kwamen de deelnemers al tijdig naar Hotel "De Kroon" om de kampbescheiden in ontvangst te nemen en vandaar voorzover nodig naar de logeeradressen gebracht te worden. Er heerste in De Kroon al direct een gezellige sfeer van blijde Brabantse mensen, die elkaar na langere of kortere tijd weerzagen ofwel met nieuwe deelnemers kennis maakten. Dit werd vergemakkelijkt door het draaginsigne en het naamplaatje, die iedere deelnemer had ontvangen in een map met daarin o.a. het gouden nummer van Gemerts Heem, het programma, een kaartje van het centrum van Gemert met daarop, zo nodig, het punt van het logeerafres en verdere stencils over de fietstochten, de wedstrijden, de tentoonstelling, Bakel, VVV-folders enz. Daarnaast ontving iedere deelnemer een kop met schotel met het vignet van het 25e Werkkamp erin gebrand.

Om half acht was er een Latijnse mis van dankbaarheid, opgedragen door de secretaris van de Gemertse Heemkundekring, in de St. Janskerk, waarbij het kerkkoor een meerstemmige mis zong. Naar later bleek, werd dit algemeen gewaardeerd. Daarop volgde om half negen de eerste bijeenkomst van de deelnemers in de aula van het kasteel te Gemert, die met vlaggen en bloemen was versierd en met een groot rood-wit geblokt schild, waarop het getal 25 en het gestileerde anker uit het wapen van onze kring.

De voorzitter van de Heemkundekring "De Kommanderij Gemert", de heer Chr. van Schijndel, verwelkomde de aanwezigen, waaronder diverse leden van het Bestuur van Brabants Heem en van de Contactcommissie en Pater Loffeld, die in 1941 de Gemertse Heemkundekring oprichtte, de eerste voorzitter werd en dit jaren lang bleef. De voorzitter sprak als volgt:

"Dames en Heren, heemvrienden en allen, die gehoor hebben ge-

geven aan onze uitnodiging hier aanwezig te zijn, van harte welkom bij deze opening van 't 25e Brabants Heemkundig Werkkamp.

Het doet ons bijzonder veel genoegen hier aanwezig te zien het Bestuur van Brabants Heem, de leden van de Contactcommissie, de daken van Gemert en vele anderen. Het zou passend zijn hier van diverse personen functie en verdiensten met name te noemen, maar ik zie dat die rij zo lang is dat 't me ondoenlijk schijnt. Ik wilde en meende één uitzondering te moeten maken voor degene, die in het voorjaar van 1941 onze kring ten doop hield, de eerste voorzitter werd en dat jaren lang bleef. Pater Loffeld, van harte welkom hier bij uw kring en op dit kamp. Gemert dient U dankbaar te zijn voor die eerste krachtige stoot, die U 't heemkundewerk in Gemert hebt gegeven. Mogelijk was 't er anders misschien niet geweest en het moet U tot voldoening stemmen dat na meer dan dertig jaar hier een Werkkamp wordt georganiseerd en dat hierbij ook voor U een taak is weggelegd.

Bestuur van Brabants Heem, wij feliciteren U met dit zilveren Werkkamp, 't is immers in uw bestaan een mijlpaal, die we samen gedurende deze dagen met dankbaarheid zullen gedenken en waarvan de feestavond op vrijdag de klap op de vuurpijl belooft te worden. En wij in Gemert vinden 't verheugend dat we nu ineens zo'n heemkundige trekpleister zijn; de deelname was nimmer zo groot.

Heemvrienden, ik heette U welkom, maar 't bewijs dat U welkom bent is reeds daar, want van diverse mensen, waarvoor wij gastvrijheid hebben gezocht, verklaarden velen zeldzaam gastvrij en hartelijk te zijn ontvangen door hun gastheren en gastvrouwen; dat stemt ons tot voldoening en dankbaarheid.

Zeer vele dankbetuigingen voor spontane medewerking zouden reeds gezegd kunnen worden, maar veel moet nog waar gemaakt worden en ik zal daar liever bij de sluiting van dit kamp op terugkomen. Wel wil ik hier nu veel dank brengen aan Gemert's Gemeentebestuur voor hun bijdrage op verschillend gebied aan dit heemkamp; zonder medewerking van Uw kant zou zo'n organisatie schier onmogelijk zijn.

Hartelijk dank ook aan de bewoners van dit kasteel, die zoveel ruimte ons ter beschikking stelden voor het houden van dit kamp. We hebben de tuin, deze aula, waarover ik straks nog

iets heb te zeggen, en de refter ter beschikking, terwijl hier ook 't culinaire voor 't grootste gedeelte wordt verzorgd. Heemvrienden, U wens ik toe een leerzaam en prettig Werkkamp, een Werkkamp, waar weer nieuwe banden van vriendschap worden gesmeed en reeds bestaande worden aangehaald, een Werkkamp, dat nog meer geestverwantschap zal verwekken en verstevigen, opdat Brabants Heem intensief, zonder te vervallen in een eigenwijs conservatisme en met open oog voor 't dynamische van deze tijd zal kunnen meewerken ook aan 't behoud van Brabants natuur- en landschapschoon en zo nodig een vinnige vuist ballen tegen zinloze vernielingen van kostbaar erfgoed der eeuwen.

Een citaat over Gemert uit het weekblad Traverse van 21 juni j.l.: "Zes eeuwen hebben de Duitse Ridders hier geregeerd, met de macht van een orde, die priesterdom en slagzwaard verbond tot de eenheid van Staat en Kerk, zoals deze in de middeleeuwen noodzakelijk scheen. 600 jaren weerstond de burcht in Gemert alle schokken van oorlogen en politieke twisten. De Duitse Ridders vochten in het Heilige Land. Zij droegen hun geloof in Oost-Europa uit met gebalde vuist en zij zouden pas uit Gemert verdwijnen, toen Napoleon over ons land kwam heersen. Voordien hadden de Staten van Holland een heilig ontzag voor de Commanderij. Er is een tijd geweest, dat Gemert meer inwoners telledan Eindhoven en Helmond. Vrijheidszin en beschavingdrukten hun stempel op allen die onder de banieren leefden van de Duitse ridders. Zelfs vóór de laatste oorlog was er een duidelijk verschil te bespeuren tussen bij voorbeeld Asten en Deurne, tegenover Gemert. Aan de ene zijde de deemoed van de geknechten uit een weerloos niemandsland: aan de andere kant de zelfverzekerdheid van een geslacht, dat zich zes eeuwen geleid wist door geharnaste ridders". Einde citaat.

Dames en Heren, onze Heemkundekring kan niet bogen op veel academische titels, onze activiteiten stoelen op de liefde voor dit gewest, haar bevolking, historie en folklore. In deze geest presenteren wij Gemert en wensen U een genoeglijk vertoeven hier, opdat ge zoudt kennen ons land

Het heeft geen besneuwde toppe

't is plat net as m'n open haand

geen spoor hee hiejr te stoppe

Dor wor de Rips keumt oijt de peel

Langs perse hei en bremmegeel

En wor de greaf vol liesse ston
Dor bennik vandon.

Daarna deelde de voorzitter mee dat er namens de deelnemers een telegram was gezonden aan Wim van Rooij, die in het ziekenhuis in Tilburg verbleef wegens een hernia-operatie, in welk telegram hem spoedig herstel werd toegewenst.

Hierna werd het woord gegeven aan de heer H.Mandos, voorzitter van Brabants Heem, die zeide de gelukwensen van de voorzitter niet te verdienen, maar deze wilde richten tot de kringen, die het een of meer keren hebben aangedurfd een Werkkamp te organiseren, omdat hij weet, wat voor een werk eraan verbonden is. Een speciaal woord van dank richtte hij tot de heren Piet van de Burgt - die intussen is overleden - Wim van Rooij en Theo van de Ven voor hun werk in het belang van Werkkampen gedaan. Twee personen hebben 23 kampen meegemaakt, nl. de heren P. Dorenbosch en M. de Wit, 22 maal mej. Kuyken en mevr. Boon; daarom ook tot hen een felicitatie.

De heer Mandos vertelde vervolgens een en ander over het eerste Werkkamp, dat door pastoor Binck te Alphen was georganiseerd, waarbij 40 deelnemers aanwezig waren. Pastoor Binck wilde van de deelnemers amateur-archeologen maken; daarom werd er voor de middag les gegeven in prehistorie en na de middag moest er worden gegraven en moest er gevonden worden, wat in de voormiddagles behandeld was.

Het jaarlijks Werkkamp ontwikkelde zich al spoedig tot een feest van jdijt en plezier. Nu is het een groot familiefeest voor mensen met een Brabants hart. Dat zal het ook in Gemert worden. De goede voorbereiding van dit 25e Werkkamp staat er borg voor. De heer Mandos had de informatie-map ingezien; nog nergens is er zo'n uitgebreide informatie verschaft.

De voorzitter dankte de heer Mandos voor zijn woord van waardering en stelde vervolgens de heer Wim Vos voor als Kamp-leider voor de volgende dagen.

Namens de kringen Kempenland en Den Dryen Hornick die het vorige kamp hadden verzorgd, werd door de heer Vermeeren de kampvlag overgedragen aan de voorzitter van de Gemertse Heemkundekring. Ook werd hem een schild overgereikt, waarmee iedere kring, die een Werkkamp heeft georganiseerd, de kampvlag vereert. Na afloop van het Werkkamp moet de organiserende kring de vlag bewaren tot het volgende kamp en wel zo mogelijk

op het gemeentehuis.

De heer Vos leidde vervolgens pater Loffeld in - de grootste kenner van Gemerts geschiedenis - die een lezing hield over het kasteel van Gemert. Hij gaf hierin een kort overzicht van het ontstaan van de Duitse Orde in Palestina, in Duitsland, de Ballij Aldenbiezen met Gemert als een der commanderijen daarvan. Hij vermeldde de vroegste stukken, waarin over Gemert wordt gesproken en maakte met behulp van een aantal tekeningen en prenten op dia van het begin tot heden een rondwandeling langs de gebouwen.

Na een dankwoord aan pater Loffeld liet de kampleider een aantal dia's zien als inleiding op de fietstocht van de volgende dag, de heer Thy. Vlerken had enige dia's over het Werkkamp van Aarle-Rixtel en Theo v.d. Ven gaf het dagverslag. Zo werd het met tussenzang uit de Brembos al spoedig half twaalf, de tijd van sluiting. De heer Vos wees de deelnemers erop, dat we de volgende dag precies om 9 uur vanaf het kasteel zouden vertrekken voor de eerste fietstocht.

Donderdag 2 augustus. Tegen 9 uur was alles klaar voor de start, toen er bericht kwam, dat een der deelnemers bij de Gerarduskerk een auto-ongeluk had gehad. De voorzitter, de heer Chr. v. Schijndel ging er heen; het bleken de heer en mevr. Vogels-Corvers uit Oirschot te zijn, die een aanrijding hadden gehad. Hun auto was erg beschadigd, zelf hadden ze gelukkig weinig letsel opgelopen. Na dit geruststellend bericht kon men vertrekken. De route ging langs het Binderseind naar Den Heuvel, waar gestopt werd bij het keske "De Vlucht naar Egypte", een mooie 17e eeuwse beeldengroep uit lindenhout gestoken. Door de zorg van de Heemkundekring is het keske weer opgeknapt; ons lid L. v. d. Eijnde maakte de beelden schoon en behandelde alles met een conserverend middel, A. Rooderkerken voorzag het dak van nieuwe leien en J. van Rooij zorgde voor een bloembak en knielbank. De tocht leidde verder langs de Hazeldonk, een boerderij, waarvan reeds gesproken wordt in 1444, vroeger eigendom van de Latijnse School van Gemert; door De Kampen en over Den Hulst naar de Galerie "Pandelaarse Kampen", een goed gerestaureerde boerderij, waar regelmatig tentoonstellingen van schilderijen enz. worden gehouden. De heer Vos vertelde hierover en wees verder op de punten die we zouden passeren: het geboortehuis van de Boerenapostel pater

Van den Elsen, het keske van St. Michiel, de in vervallen staat verkerende molen "De Veenboer" en het keske met vier beeldnissen - wat men zelden ziet - aan het Kruiseind.

Na de koffiepauze in het Vossenkamp ging de tocht naar Koks en Esdonk, waar de spijkerkapel werd bezichtigd en verder naar de St. Tunnis-kapel in de Deel, die eigendom is van de Sint Tunnisschut in Gemert en waar de leden voor het koningschieten op kermismaandag een "zilveren stuk" behoren te offeren.

Langs de nieuwe St. Josefkerk in het Molenbroek en het Sportpark kwamen we in de St. Gerarduskerk, die, zoals de heer Rooderkerken vertelde, gedacht is als een marktplein, omgeven door verschillende grotere of kleinere gebouwen. Ze wordt beschouwd als een van de beste scheppingen van architect J. de Jong uit Schaijk.

Om één uur arriveerden we in Hotel "De Keizer", waar door het gemeentebestuur van Gemert een Brabantse koffietafel werd

aangeboden. De burgemeester van Gemert, Hein M.A.C. de Wit verwelkomde de deelnemers aan het Werkkamp. Hij prees het werk van de heemkundigen in het algemeen en van de Gemertse Heemkundekring in het bijzonder en hij meende dat door geregeld contact tussen Heemkundekring en gemeentebestuur veel nuttigs voor de gemeenschap kan gedaan worden. Daarom was het gemeentebestuur dan ook gaarne bereid geweest om aan de deelnemers van het 25e Werkkamp van Brabants Heem, dat in Gemert wordt gehouden, een koffietafel aan te bieden. De Burgemeester wenste allen nog enkele plezierige dagen toe en hij verwachtte, dat vele deelnemers, nu zij eenmaal met Gemert kennis hadden gemaakt, nog wel eens naar hier zouden terugkomen.

De burgemeester kwam ook nog even terug op één van de wensen van pater Loffeld, vermeld in het Jubileum-nummer van Gemerts Heem, namelijk dat er ⁱⁿ Gemert een archivaris zou worden aangesteld om het oud-archief, dat in Gemert berust, te inventariseren en te beschrijven. De burgemeester zegde toe, dat binnen een jaar een archivaris zou worden aangesteld, als pater Loffeld zou zorgen, dat binnen die tijd zijn boek over Gemert persklaar zou zijn.

Gesterkt door de goed-verzorgde koffietafel steeg men weer op de fiets voor een bezoek aan Handel. Onderweg werd gestopt

en gaf de heer Vos uitleg over de Keskesdijk en de Ossenkapel. In de kerk van Handel vertelde de archivaris van het bisdom, J. Peijnenburg, over het ontstaan van de bedevaart van Handel in de 14e eeuw, de bouw van de kapel en de mooie beelden en schilderijen in de kerk van Handel aanwezig. Sommigen bezichtigden nog het processiepark en gingen zich laven aan de wonderbare bron.

De koffiepauze was in het gemeenschapshuis van Handel "De Bron", waarna de tocht werd voortgezet voor een bezoek aan de Capucijnen. In de kerk sprak de Gardiaan de deelnemers toe en bezorgde hen veel plezier. Pater Gerlach gaf uitleg over de bouwwijze van de Capucijnen-kloosters en kerken, die in principe vele eeuwen dezelfde was, maar waarmee vaak door eigenzinnige gardiaans nogal eens te vrij werd omgesprongen. Daarna stonden alle vertrekken van het klooster open, zowel onder als boven en deze kans om een echt oud klooster van alle kanten te bezichtigen werd niet onbenut gelaten. Aan dit bezoek hebben de deelnemers veel plezier beleefd; er waren vele mooie dingen te zien, zowel schilderijen als meubilair. Op de terugweg was er gelegenheid om bloemen en planten te verzamelen voor een veldboekje. De kring, die het mooiste boekje zou samenstellen, kwam in aanmerking voor de "Bram van Brabant."

Het bezoek aan de Capucijnen was zo goed bevallen, dat we op het tijdschema enigszins waren achtergeraakt; vandaar dat niet allen op tijd waren voor de warme maaltijd van half zeven op het kasteel. Om acht uur kwamen de twee Gemertse Schutten, St. Tunnis en St. Jeuris, een vendelgroet brengen; harmonie Excelsior speelde een drietal marsen en de Drumband gaf zulk een perfecte show, dat iedereen er verrukt over was. Op de binnenplaats van het hoofdgebouw van het kasteel liet het Gemerts Mannenkoor "Van wor ik ben" zich van zijn beste zijde horen. Algemeen applaus voor al deze prestaties en een dankwoord van de voorzitter van onze Heemkundekring besloten dit gedeelte van de avond.

In de aula van het kasteel kon men daarna kijken naar een gedeelte van een film over Gemert en het Landjuweel van de Schutten, dat in 1972 in Gemert was gehouden.

Naast Theo v.d. Ven traden hier als "dagverslaggevers" voor de eerste keer op de heren F. Wittenboer en M. v. d. Kamp als rem-

plaganten van Wim van Rooij. Zebrachten het er goed af, al miste men node de spitse opmerkingen van Wim van Rooij.

Vrijdag 3 augustus waren alle fietsers weer op tijd bij het kasteel. De kampleider, een man van de klok, gaf precies negen uur het teken tot vertrek. Langs Hopveld, Groenendaal en Broekstraat was het eerste stoppunt bij de boerderij "De Blauwe Kei", volgens de muurankers daterend uit 1734 en goed gerestaureerd onder leiding van Monumentenzorg. Tegenover deze boerderij staat "Het Wevershuys", bewoond door ons lid Ad Otten. Het uiterlijk is nog geheel zoals vroeger de huisjes van de Gemertse wevers waren; er staat ook nog een echt Gemerts weefgetouw in, dat eigendom is van de Heemkundekring en dat nog in gebruik is.

Een paar honderd meter verder staat "De Ermerhoef", een 15e of 16e eeuwse boerderij, met behulp van Monumentenzorg mooi gerestaureerd onder leiding van een van onze leden, architect L. Bekkers. De Armerhoef heeft een zeer merkwaardige geschiedenis; het is de bedoeling hieraan t.z.t. een apart artikel te wijden. De boerderij is eigendom van de St. Janskerk te Gemert. Het huis mocht ook van binnen bezichtigd worden, waarvoor we de bewoners, de familie Slits, zeer dankbaar zijn; "den herd" is nog in de oorspronkelijke toestand, de rest is aangepast aan onze manier van wonen.

In Grotels Hof werd koffie gedronken. Op Grotel heeft 'n hoeve gestaan van de Duitse Orde, die er reeds in 1492 bezittingen had. Vandaar bereikten we langs binnenwegen, door bossen en langs de Esperloop de mooi gerestaureerde standaardmolen, vermoedelijk daterend van 1752. Op de molen is een merkwaardige decoratie aangebracht: een wijzerplaat met de wijzers op half elf. Dat was de tijd voor een borrel, die de mulder op die tijd aan de schilder verschuldigd was. (1912)

Gelukkig liet de beschikbare tijd nog toe om door enige mooie nieuwe straten van Bakel te fietsen en zo de omgeving te bereiken van de nieuwe Jan de Wit kliniek, gelegen in een bosrijke omgeving. Dit nieuwe gebouw is een tehuis voor demente bejaarden, voorzien van de meest moderne middelen voor een goede verpleging. Zo arriveerden we op tijd in zaal Vermulst, waar voor een uitstekende koffietafel was gezorgd, ingeleid door een brandewijntje met candij. Om hiervan ten volste kunnen genieten, moet er een hele ceremonie aan vooraf-

gaan, die door de heer P. Dorenbosch werd geleid tot groot plezier van alle "drinkers".

In de Willibrorduskerk van Bakel, waarvan de toren uit de 2e helft van de 15e eeuw op het ogenblik wordt gerestaureerd, gaf de heer J. Peijnenburg weer de nodige uitleg. Rond 700 werden hier aan Willibrord goederen geschonken om een basis te hebben voor verdere missionering. Na diens dood in 739 werd zijn werk door zijn volgelingen voortgezet en zo is Bakel de moederkerk geworden van oa. Deurne en Gemert, dat in 1438 een zelfstandige parochie werd.

De kruisgewelven van de Bakelse kerk dateren van de 15e eeuw de zijbeuken van 1910. Er staat nog een mooie preekstoel van ± 1700 en verder vindt men er nog laat middeleeuwse beelden van Willibrord, St. Jan Evangelist en Petrus en Paulus.

Om circa 3 uur werden we verwacht op het nieuwe gemeentehuis van Bakel. Hier werd eerst het Bestuur van de Heemkundekring "De Kommanderij Gemert" door de burgemeester ontvangen, waarna hij de deelnemers in de ruime hal verwelkomde. Tot zijn spijt kon het gemeentebestuur wegens gebrek aan financiën geen koffietafel aanbieden. Bakel is, aldus de burgemeester, een zeer oude gemeente, van oorsprong agrarisch, maar nu gedeeltelijk verstedelijkt; het gemeentebestuur wil echter overmatige groei enigszins afremmen. Het dorp Milheeze, dat tot Bakel behoort en circa 2000 inwoners telt, is nog voor het grootste gedeelte agrarisch; ook De Rips, 50 jaar geleden gesticht, waar verschillende Friese boeren wonen, behoort bij Bakel. Hij bood de deelnemers koffie aan met een stuk Bakelse vlaai en wenste hen nog fijne dagen.

De voorzitter van de Gemertse Heemkundekring, de heer Chr. van Schijndel, sprak een hartelijk dankwoord. Het bloed kruipt toch waar het niet gaan kan, aldus de heer Van Schijndel, aldus wijzend op de banden, die Gemert en Bakel al eeuwen met elkaar verbinden. Hij bood de burgemeester een informatiemap aan, zoals alle deelnemers aan het Werkkamp ontvangen hadden. Van de aangeboden koffie en vlaai werd een dankbaar gebruik gemaakt, waarna de terugtocht naar Gemert werd aanvaard langs o.a. de Espenhoeve, vroeger een boerderij van de Duitse Orde en mooie binnenwegen.

Om half zeven warme maaltijd op het kasteel, prima verzorgd en om acht uur feestavond in "De Keizer", waarbij be alve het

Bestuur van Brabants Heem vele gastheren en gastvrouwen van de deelnemers aan het Werkkamp aanwezig waren.

De aanwezigen werden verwelkomd door de voorzitter van de Heekundekring "De Kommanderij Gemert", de heer Ch.v.Schijndel, die de aanwezige gastheren en gastvrouwen bedankte voor het logies, dat zij aan ruim 70 deelnemers hadden verschaft; er waren in deze dagen vriendschapsbanden gesmeed, die gevolgen kunnen hebben voor later. Hij wenste allen verder veel plezier. Op deze avond werden ook bekend gemaakt de winnaar van de Bram van Brabant en de prijswinnaars van de beste limericks. Van de zeven ingeleverde veldboeketten werd door de jury het veldboeket van de kring Gemert als het mooiste beoordeeld; daar deze als organiserende kring buiten mededinging meedeed kreeg de kring "Weerderheim" uit Valkenswaard de Bram van Brabant. Aan zr. Monica Goossens en Mevr. Vos-Maas, die het boeket voor Gemert hadden gemaakt, werd een prent geschonken voor de gedane moeite.

Voor de limerick-wedstrijd waren 10 prijzen beschikbaar; de eerste drie waren grote foto's (ca 30 x 20) van de kasteel-poort en de donjon en verder copies van 17e eeuwse gravures van het kasteel en het marktveld van Gemert.

Er waren 36 limericks ingeleverd; de 10 die voor een prijs in aanmerking kwamen, werden door de voorzitter voorgelezen, waarna de prijzen werden uitgereikt. De eerste prijs won R. Kollée, Vallestep 2, Nuenen met een limerick over "keske kiejken". De limericks zullen successievelijk in Gemerts Heem worden gepubliceerd. Zo mogelijk ontvangen de deelnemers t.z.t. een stencil met alle ingeleverde limericks.

De heer Mandos, sprekend namens het Bestuur van Brabants Heem vertelde, dat er in een bestuursvergadering gesproken was over een of ander cadeau bij gelegenheid van het zilveren Werkkamp; een bedrag onder couvert vond men weinig zinnig. Zodoende kwam de heer Mandos met zijn vrouw naar Gemert om daarover te praten. Toen zij van de voorzitter en de secretaris hoorden, dat de Gemertse Heekundekring de deelnemers' n kop met schotel zou aanbieden, met daarop het vignet van het 25e Werkkamp opperde mevr. Mandos het idee, dat Brabants Heem een lepeltje zou geven met het wapen van Gemert en de ingegraveerde tekst: 25e Werkkamp 1973. Het was een goede oplossing. Het cadeau zal voor iedereen wel een verfrissing zijn,

maar de grootste verrassing voor de penningmeester van Brabants Heem.

De heer Mandos reikte vervolgens persoonlijk de eerste lepeltjes uit aan hen, die 20 keren of meer aan een Werkkamp hadden deelgenomen; dat waren de heren P.Dorenbosch en M.de Wit(24x); mej.M.Kuijken en Th.v.d.Ven(23x) en mevr.Boon(22x). Ook de leden van het bestuur van de Gemertse Heemkundekring ontvingen het lepeltje uit de handen van de heer Mandos.

De dagverslagen werden weer verzorgd door de heren Th.v.d. Ven, F.v.d.Wittenboer en M.v.d.Kamp, terwijl Doruske v.d.Logt uit Uden de aanwezigen vermaakte met enige grappen. Het liep in de kleine uren, voordat de laatste aanwezigen besloten om toch maar voor enige tijd naar bed te gaan.

Zaterdagmorgen half tien verzamelen bij het kasteel. Te voet werd er naar de St.Janskerk gewandeld; de heer W.Vos gaf een overzicht van de tijd van het oprichten van de parochie, de bouw van de kerk en de verschillende fasen, waarin ze tot stand gekomen is in de huidige vorm. We hopen dat er binnenkort begonnen kan worden met een algehele restauratie van de buitenkant, waarvoor de plannen door Monumentenzorg zijn goedgekeurd.

In de kerk was een tentoonstelling ingericht van kerkzilver zoals cibories, kelken en monstransen, afkomstig o.a. van de Commandeurs van Gemert van Loë en Wassenaer, wierookvaten, ampullen enz. Daarnaast enige oude vanen en altaarmissaals. Voor deze mooie dingen bestond veel belangstelling.

Terug op het kasteel stond de koffie gereed en was pater Schellen aanwezig om de belangstellenden rond te leiden in de ridderzaal, de kelders en de buitenkant van het kasteel. Uit zijn uitleg bleek, dat hij een eigen visie had en op sommige punten van mening verschilde met pater Loffeld.

Om één uur koffietafel in de openlucht, waarbij enige nummers werden gezongen door het bejaardenkoor van Gemert.

Het woord werd hier nog gevoerd door de heer Mandos, die het Bestuur van de Heemkundekring "De Kommanderij Gemert" en zijn medewerkers hartelijk dankte voor de voortreffelijke organisatie van het 25e Werkkamp van Brabants Heem. Van de vele deelnemers had hij niets dan lof gehoord over al hetgeen er geboden was. Hij dankte ook de secretaris, M.Pennings, voor de Latijnse mis van woensdagavond, de openingsdag van

het Werkkamp.

En zo kwam de tijd voor het slotwoord door de heer Chr. van Schijndel, voorzitter van de Gemertse Heemkundekring. Hij sprak een dankwoord aan het adres van de heer Mandos en het bestuur van Brabants Heem en hij had veel woorden van lof voor zijn medebestuurders, die de hun opgedragen taken zo voortreffelijk vervuld hadden alsook voor de kampleider Wim Vos voor zijn vele informatie en de strakke leiding, die achteraf bleek uitstekend gewerkt te hebben. Ook tot de andere medewerkers, zoals de heer A. Corstens en Mevr. M. v. d. Vossenbergox werden woorden van dank gesproken.

In zijn lof- en dankwoorden werden speciaal betrokken pater A. van Rooij, de overste van het kasteel, broeder kok en broeder Cyrillus en ook al de andere bewoners van het kasteel. Van de gelegenheid om "na te praten" in Hotel "De Kroon" werd druk gebruik gemaakt en zo liep het tegen zes uur voordat de laatste deelnemers naar huis gingen.

Van alle kanten werden woorden van lof gehoord voor de drie fijne dagen, in Gemert doorgebracht; ook later zijn bij de secretaris nog brieven binnengekomen, waarin de voortreffelijke organisatie werd geprezen en dankwoorden werden geuit voor hetgeen men had genoten.

Tot slot één reactie:

weer: fantastisch; sfeer: amicaal; fietstochten: geweldig, door mooie streken, af en toe zand en dus "lopen; mocht wel; tempo: mocht iets sneller; organisatie: enorm! alles juist gepland: een grote kunst: koffietafels en diner: alles fijn van smaak en zeer gevarieerd; kasteel en omgeving: "unicum"; leiding: voortreffelijke samenwerking, geholpen door walky-talky en megafoon; verrassing: iets zeer kostbaars; voor alle deelnemers kop en schotel + lepeltje (zilver!), een praktisch cadeau; zeer enthousiaste deelnemers.

Voor zulke schone dagen als gast bij "De Commanderie Gemert" veel dank van

Zr. Justine v. d. Akker en Zr. Leonie v. d. Heijden.

U ziet dat we met voldoening op het 25e Werkkamp in Gemert gehouden mogen terugzien.

M. H. J. Pennings.
